

Erdészeti gyűjtemények IX.

Érmék, plakettek

A pénzérme fémből készült, leggyakrabban korong alakú, rögzített minőségű és mennyiségű, központilag kibocsátott fizetőeszköz. Az érmék készpénzforgalmi szerepük mellett művészi értékekkel is bírnak. Talán éppen ezért világszerte nagyon sokan foglalkoznak gyűjtésükkel.

A legtöbb ország nem forgalmi célú, de névértékkel ellátott emlékérmeket is bocsát ki. Sajnos hazánk érmekibocsátása nem kényeztette el az erdészeti motívumot gyűjtőket. Magyarországon erdészeti vonatkozású érmeképpel ellátott pénzt nem, csupán emlékérmeket találunk.

A Mexikóban 1985-ben megtartott IX. Erdészeti Világkongresszus tiszteletére még 1984-ben jelent meg egy 20 és egy 100 forint névértékű emlék-pénz. Az egyik oldalon a világkongresszus emblémája mellett a kibocsátó ország neve és a névérték szerepel. A 20 forintos érme másik oldalán egy stilizált öreg fa képe felett a „VÉDD AZ ERDŐT” szöveg olvasható. A 100 forintos érmén fatuskók és facsetetek felett „HA KIVÁGGOD, ÜLTESS IS” szöveg olvasható.

Az érem kerek, szimbólumokkal díszített fémtárgy, általában elő- és hátlapján is dombormű található. Többnyire valamilyen tudományos, szakmai, sport-, vagy egyéb eredmény elismeréséül adományozzák.

A plakett kisméretű, fémből, többnyire bronzból készült, általában négyszögletes dombormű, amelynek hátoldala jellemzően sima. Gyakran díjakkal, elismerésekkel együtt adományozzák a díjazottnak. Mint önálló művészeti műfaj, még az 1400-as évek közepén Itáliában jelent meg először.

A 20. század elejétől hazánkban is népszerűvé vált, csaknem valamennyi hajdan élt és napjainkban is tevékeny szobrászművészünk készített plaketteket. Újabban az érmék és plakettek jellemzői olykor összemosódnak. Szerencsére erdészeti vonatkozású érmék és plakettek szép számmal készültek az elmúlt évtizedekben, amelyek szakmai múltunk fontos tárgyi emlékei.

Az állami szakmai elismerések között elsőként említhető a PRO SILVA HUNGARIAE elismerés érméje. Előlapján a díj neve mögött idős lombos fák,

míg az előtérben egy facsetete látható. Hátloldalát a magyar címer díszíti.

Az Országos Erdészeti Egyesület által, évente adományozott elismerések között található a „Bedő Albert-emlékérem”, a „Kaán Károly-emlékérem” és a „Decrett József-emlékérem”, amelyek

előlapját a díj névadójának arcképe díszíti.

Néhány más intézmény is adományoz emlékérmeket. Példaként említhető az ERTI által adományozott „Vadas Jenő Emlékérem”, vagy a hajdani Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatóinak adományozott „Tanulmányi emlékérmé”.

A szakmai elismerések sajátos részét alkotják az „Erdeményes fásításért” emlékérmek. Elsőként az Országos Erdészeti Főigazgatóság kezdte el adományozni még 1955-ben, míg utoljára 1989-ben osztották kevés példányban, évente legfeljebb néhány tíz darabot. Az érmekép gyakran, rendszerint évente változott, emiatt rendkívül változatos. Alkotói között számos, neves művészt találunk. Az 1989. évi Csík-szentmihályi Róbert alkotása. Előlapján, egy mélyítésben egy kalapos, csizmás férfialak látható, a bal kezében egy fácskát tart.

A szakmai elismerések különleges csoportját alkotják a sportversenyek érméi. A fakitermelő versenyek különösen szép érmeképpű díjérmének a megvalósítása dr. Szász Tibor nevéhez fűződik, aki ezt megálmodta. Előlapját évgyűrűs rönkmetszet, közepén motorfűrészt tartó férfialak látható. A hátloldalán hét fatörzset ábrázoló erdőrészt találunk. Ezt a típust az 1960-as évek végén, 1970-es évek elején osztották szakmai versenyeken.

Az érmék, plakettek másik, jellegzetes csoportját alkotják a jeles, kiemelkedő eseményeket megörökítő. A Millicentenárium alkalmából, 1996-ban egyesületünk két emlékérmét is kiadott. Az ezüst emlékérmé hátlapja a cikksorozat bevezető részében (Erdészet Lapok 2021/11. hó) látható. Ennek

Fakitermelő verseny díjérmének elő- és hátlapja

előlapja a honfoglalásra emlékeztet. A nagyobb darabszámban készült bronz emlékérmek hátlapján egy hatalmas, életerős tölgyfa látható, ami az akkor 130 éves egyesületet szimbolizálja.

Egyesületünk néhány erdészeti vándorgyűlésére is készültek érmék, plakettek, többek között az 1980-as gödöllői és az 1991-es győri vándorgyűlésekre bronzból, az 1984-es kecskeméti vándorgyűlésre préselt bőrből, az 1988-as debreceni vándorgyűlésre pedig porcelánból.

Az intézmények közül a Soproni Egyetem emlékérmek-kibocsátása érdemel említést, hiszen az alapításának 175. évfordulójára két érme is készült, majd a 200 évesre újabb kettő.

Az emlékérmeket kibocsátó erdész oktatási intézmények sorát az erdészeti középiskolák is növelték. 1983-ban az ászotthalmi erdészeti technikum, akkori nevén Bedő Albert Erdőgazdasági Szakmunkásképző Intézet százéves jubileumára hatféle érme készült. Az egyik típus előlapján az alkotó nagyon szépen ábrázolja a generációváltást. Egy idős erdész fácskát ad át egy fiatal embernek. A másik típus előlapján a patinás iskola főépülete látható.

A sort 1985-ben a soproni Roth Gyula Erdészeti Technikum folytatta.

Számos más intézmény is készített emlékérmeket, többek között az ERTI 100 éves jubileumára is készült egy.

Sajátos emlékérmétípus a törzsgárda plakett, amelyet néhány szakmai intézményünk adományozott. Említést érdemel a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem, illetve a MÉM Erdőrendezési Szolgálat, ahol 10, 20, illetve 30 éves törzsgárdatagok kaptak egy időben ilyet.

Mint az írásból kiderült, sokféle erdész szakmai érme, plakett létezik. Ezek felismerésében, megismerésében az érdeklődők szerencséjére szakirodalom is rendelkezésre áll.

A Nyírádi Lajos és dr. Rácz Józsefné dr. Schneider Ildikó által készített „Erdészeti vonatkozású magyar érmék és plakettek” című könyv 1993-ban jelent meg az Erdészettörténeti Közlemények VIII. köteteként. A könyv kiadása óta eltelt három évtized indokoltá tenné egy újabb, bővített kiadás megjelenését.

Andrési Pál okl. erömérnök

